

Nikola Koščak

STIL KAO EGZEMPLIFIKACIJSKI ASPEKT DISKURSA

Nikola Koščak, *Filozofski fakultet, Zagreb, prethodno priopćenje*

UDK 81'38

Goodmanova semiotika i teorija stila znatno utječu na suvremena promišljanja pojma stil i određivanja nadležnosti literarne stilistike, naročito u Francuskoj. Ključnim se u tome kontekstu pokazuje Goodmanov koncept egzemplifikacije kao specifične referencijalne funkcije. U ovome radu donosi se kritički pregled Goodmanovih teza i njegovih nastavljača, posebice G. Genettea.

Ključne riječi: stil; teorija stila; stilistika; egzemplifikacija (oprimjeravanje)

1. Uvod

Slično kao članak *Kad je umjetnost?* u estetici, Goodmanov tekst *Status stila* (oba u knjizi *Načini svjetotvorstva*) unatoč svojem nevelikom opsegu definitivno je otvorio nove horizonte u raspravama o stilu. Premda se možda i ne radi toliko o novostima koliko o rekonceptualizacijama već poznatih termina i konceptualizacijama dosad teorijski nedovoljno precizno određenih intuicija ili uporaba pojedinih riječi, važnost teza američkoga filozofa na stanovit je način ilustrirana i njihovom prisutnošću u radovima suvremenih, mahom francuskih, stilističara i književnih teoretičara. To svakako nije nevažan podatak, pogotovo ako se uzme u obzir i to da je riječ o već desetljećima jednoj od najvažnijih stilističkih sredina. Ovaj tekst nastoji prikazati neke od ovih teza, kritički ih komentirati i eventualno pridonijeti raspravama o ovom vječno problematičnom središnjem konceptu stilistike.

2. Stil i sinonimija

“Budući da se stil ne može ukloniti dekretom, bolje ga je pokušati dostojno definirati”, napominje Compagnon u *Demonu teorije* (BS 18). Goodman¹ je stil pokušao definirati prema uvriježenim praksama povjesničara književnosti i kritičara, makar i unatoč njihovim određenjima. Jedna od češćih formula za definiranje stila temelji se na opreci između onoga što i onoga kako se govori. Ona je, dakako, upletena u neke od temeljnih opreka zapadnoga logocentričnog mišljenja: sadržaj/oblik, misao/jezik i dr. Spomenuta formula obično se podupire konceptom sinonimije. No budući da su dvadesetostoljetna lingvistika i teorija ovaj koncept snažno uzdrmale, o sinonimiji se danas govori sa znatnim oprezom.

Oslanjanje na sinonimiju i opreku što/kako može odvesti na stanovite stranputice kada je riječ o pokušaju da se odredi stil. Jednom od njih kroči mišljenje prema kojemu bi s jedne strane bila misao ili značenje (konstanta), a na drugoj načini (varijacije, “stilovi”) kojima se oni mogu izraziti. Značenjske se razlike pritom niveliraju: dva različita “izraza” govore o istome pa se drže sinonimnima, ali različitih stilova. Primjerice, jedan se izraz smatra stilski neutralnim, a drugi stilski markiranim, ekspresivnim ili afektivnim. Odatle, međutim, put lako vodi i do toga da se nestilskima moraju proglasiti i tzv. neutralna pisma, odnosno literatura bez znatnoga udjela figurativnosti. S druge strane, zagovornici nepostojanja sinonimije ponekad su skloni odbacivanju pojma stil jer smatraju da ga se bez koncepta istoznačnosti ne može odrediti. Ovo se stajalište može prikazati polazeći od pitanja koje postavlja Graham Hough: “nije li svaki različit način govorenja zapravo govorenje različite stvari?” (prema NS 30) Naime, kada pokušavamo kazati “istu stvar drugim riječima”, ne govorimo li mi zapravo “posve različitu stvar”? Iz ovakve perspektive razlika između dvaju naizgled sinonimnih izraza ne bi bila stilska, nego značenjska. Ako je tome doista tako, onda bi stil mogao biti beskoristan koncept.

Goodman, međutim, smatra da koncept stila uopće ne treba ovisiti o sinonimiji, kao ni o “samoubilačkoj logici koja ide na sve ili ništa” (DT 220). “[D]a bi se spasio stil, ne treba obvezatno vjerovati u točnu i apsolutnu sinonimiju, nego samo priznati da ima veoma različitih načina da se kažu veoma slične stvari, i obratno, veoma sličnih načina da se kažu veoma različite stvari.” (DT 220) Naime, sasvim je jasno da se o sasvim različitim stvarima može govoriti na približno jednak način. Ove zdravorazumske evidencije, prema Goodmanu, dovoljne su da zadržimo pojam stil. Dakako, ovakav argument neće zadovoljiti svakoga, no pristajanje uz mnogo mekšu i, compagonovski rečeno, *odmjerenu* hipotezu sasvim je u skladu ne samo sa svagdašnjim poimanjem

¹ Goodmanova filozofija je konstruktivistička, pluralistička i donekle kantovska, a njegove su teze u mnogočemu srodne desaussureovskima, odnosno onima post/strukturalističke teorije. Odricanje od ideja “čistoga danog, apsolutne neposrednosti, nevinoga oka” (NS 15) povezano je s njegovim konceptima svjetotvorstva i verzija svijeta. Prema Goodmanu, različite verzije svijeta mogu biti ispravne, no ne moraju biti i svedbe na isti temelj ili međusobno kompatibilne. “[N]emamo gotova pravila za preobrazbu fizike, biologije i psihologije jedne u drugu, i baš nikakav način da koju od njih preobrazimo u Van Goghovu viziju ili pak Van Goghovu u Canalettovu.” (NS 13) Funkciju proizvodnje (verzija) svijeta imaju znakovni sustavi.

stila nego i s mnogim specijaliziranim diskursnim praksama – i povjesničara umjetnosti, i kritičara, i stilističara. Ukratko, ovaj jednostavan obrat – ili, prema Compagnonu, stanovito “Kolumbovo jaje” – koji je poduzeo Goodman može se sažeti kao premještanje naglaska s istosti ili različitosti značenjâ (kao u razmatranim oprečnim stajalištima) na *relativnu istost i različitost stilova*.

3. Stil kao potpis

Uz već spomenuto, Goodman će zagovarati koncept stila koji se ne poistovjećuje isključivo s prvim polom opreke forma/sadržaj. Prema njemu, ova opreka “ne podudara [se] s razlikovanjem onoga što stil jest od onoga što stil nije, nego ga nadilazi [*cut across*, presijeca]. Stil obuhvaća određena karakteristična obilježja i onoga što se govori i načina kako se to govori, i teme i izričaja, i sadržaja i forme. Razlikovanje stilskih od nestilskih obilježja mora se graditi na drugim temeljima” (NS 32), a ovdje ključni koncept postaje *stil kao potpis*. Čitajući razne tekstove istoga ili raznih autora rasuđujemo o postojanju vrlo sličnih ili čak istih načina pisanja. Upravo te zajedničke značajke temelj su onoga što Goodman metaforički naziva potpisom autora, škole, razdoblja, čak i područja, a mogli bismo još dodati i svojevrstan potpis dijela kakva opusa, pa čak i teksta.² Prema Goodmanu, *stilске su značajke one značajke koje djelo egzemplificira (oprimjeruje) i koje pridonose njegovu smještanju u neku od znakovitih književnih cjelina; karakteristične značajke takvih cjelina tvore stil autora, pravca, škole, razdoblja i sl.* (prema DT 221)

Jasno je da razna djela mogu imati više *tipova* zajedničkih značajki. Neka od njih prije bismo nazvali tematskima, druga prije stilskima (koja se katkad nazivaju i formalnima). Koje od zajedničkih značajki izdvojiti kao stilске i prema kojemu kriteriju? Prema Goodmanu, ako stil i nije svediv na prvi pol u oprekama *kako/što* i forma/sadržaj, on svakako uključuje mnoge načine onoga *kako* se govori. Štoviše, on će istaknuti upravo središnju važnost tzv. formalnih ili strukturnih obilježja kod određivanja stila djela: njegovu sintaksu, ritam, figurativnost, ali i vokabular. No, stil katkad uključuje i tematske aspekte teksta, a “neke [se] razlike u stilu u potpunosti sastoje od razlika u onome što se govori” (NS 31). Kao ilustraciju ove teze Goodman donosi primjere dvaju tekstova koji su pisani jednakim značajkama proze i bave se istom temom, kao što su tekstovi dvaju biografa koji se bave životom iste osobe. Stilska razlika može se poklapati s razlikom u tematskim aspektima – “prvi biograf naglasak stavlja na javnu karijeru, a drugi na privatni život” (NS 31). Ovdje bismo se mogli poslužiti i Goodmanovim konceptom egzemplifikacije, pa reći da i jedan i drugi tekst oprimjeruju istu, “širu” temu. I dok kolokvijalan govor o stilovima spomenute tematske aspekte nije nesklon okarakterizirati kao stilске, o tome koliko bi oni trebali biti predmet stilističkih

² Ovdje valja spomenuti i Jennyjevu formulaciju o *infraindividualnosti potpisa*, koju on određuje kao “potpis djela, jednog perioda pisca itd.” (BS 140) “Književni stil pojavljuje se u relativno zatvorenoj cjelini, ili prije u nizu cjelina, jer se samo po sebi razumije da se te cjeline mogu konstruirati na mnogo razina i da je njihova zatvorenost uvijek privremena i relativna: pjesma, zbirka, ‘sabrana djela’, pa čak i ‘književna škola’...” (BS 146)

proučavanja može se raspravljati. Kako bilo da bilo, još bolji argument da stil nije moguće poistovjetiti s prvim polom u opreci forma/sadržaj može se naći u neminovnosti uvrštavanja u stil ne samo tzv. “značenjskih” figura (primjerice tropa) nego i obilježja leksika (pa i onda kada se on čini posve “neobilježenim”), gdje označeno svakako nije moguće misliti drukčije nego kao stanoviti “sadržaj”.

4. Genetteova semiotička definicija stila

Nasuprot Goodmanu koji ističe koncept stila kao *potpisa* i mogućnost da tematsko-sadržajni aspekti diskursa uđu u okvir stila, Genette neće inzistirati na “potpisnome” određenju (iako i njega usvaja), kao ni na tematskim aspektima stila. Francuski će teoretičar naglasiti mogućnost da stil egzemplificira kategorije koje nisu isključivo potpisne u Goodmanovu smislu, kao i kontinuitičko shvaćanje stila, koji je “u detaljima, no u *svim* detaljima i u *svim* njihovim međusobnim odnosima” (FID 109). Stil je, dakle, za Genettea perceptibilna strana diskursa, “koja ga po definiciji prati od početka do kraja bez prekida ili fluktuacije” (prema BS 144), a sastoji se od “ukupnosti komentarskih osobina za koje primjer nalazimo u diskursu, na ‘formalnoj’ (odnosno, fizičkoj) razini fonetskog ili grafičkog materijala, na lingvističkoj razini odnosa izravne denotacije i na figurativnoj razini neizravne denotacije.” (FID 95) U ovome određenju Genette ne spominje tematske aspekte stila, no uključivanje denotacije jasno upućuje na to da stil nije moguće odrediti mimo značenjskih aspekata diskursa. Uz to, razine koje ovdje spominje Genette zapravo su razine egzemplifikacija koje obuhvaćaju i plan označitelja i plan čitavoga znaka. U svojem pokušaju skiciranja semiotičke definicije stila Genette će afektivnost, izražajnost i konotativnost, pomoću kojih se eksplicitno ili implicitno često nastoji odrediti stil, zamijeniti konceptom egzemplifikacije. Potonji će obuhvatiti redefinirane pojmove izražajnosti, konotacije i evokacije, kao i doslovnu egzemplifikaciju. S obzirom na to da ovdje nemamo dovoljno prostora za prikaz svih spomenutih koncepata, komentirat ćemo tek egzemplifikaciju, koja je možda i odlučna za shvaćanje teza o stilu koje se nadovezuju na Goodmanovu semiotiku.

Egzemplifikaciju Goodman *supostavlja* denotaciji. I jedno i drugo su naime načini simbolizacije³, no različitih “smjerova referencijalnosti”. Dok denotacija podrazumijeva arbitraran odnos simbola prema onome na što se odnosi, odnosno “takoreći bilo što može stajati za bilo što drugo” (JU 9), egzemplifikacija je motiviran način simbolizacije, gdje “stvar” može egzemplificirati samo onaj predikat koji joj pripada na temelju osobina koje dijeli s drugim “stvarima”. Na temelju ovoga jasno je da egzemplifikacija podrazumijeva dvosmjernu, simetričnu relaciju: ako x egzemplificira y , onda y denotira x . Kod denotacije dvosmjerna relacija nije uobičajena, odnosno obavezna. “Ja mogu učiniti da bilo što denotira crvene stvari, ali ne mogu nešto što nije crveno učiniti uzorkom crvenila.” (JU 54) Pojasnimo pomoću već mnogo puta spominjanih primjera krojačkoga

³ *Simbolizacija* je u Goodmanovoj semiotici termin koji se odnosi na sveukupno polje znakova, a *simbol* je bilo kakav *znak*, i nikako nije poistovjetiv s istoimenom figurom.

uzorka. Neka krpica može postati simbolom, krojačkim uzorkom, samo na temelju stanovitih svojstava koje posjeduje. No, posjedovanje nije dovoljno. Da bi obična krpica postala simbolom, ona mora referirati na određene predikate. Jasno je da krpica postaje krojačkim uzorkom kada referira na predikate svojega dezena ili boje, primjerice “kariranost” i “zeleno-plavost”. Krpica, dakako, ima i neke druge značajke, poput veličine i oblika. Međutim, oni ostaju samo posjedovana svojstva – krpica kao krojački uzorak zasigurno ne referira na predikate tih svojstava.

Primijenimo ove izvode na tekst. Shvatimo li tekst kao *ideološki* iskaz (kao što smo krpicu shvatili kao *krojački* uzorak), onda tekst oprimjeruje svoju ideologiju, primjerice “bespoštedan hedonizam”. Zauzvrat, predikat ove ideologije njega denotira. Ili: ako nam je tekst značajan u kakvome sustavu količina, tada naš tekst može oprimjeravati vlastitu značajku da je manji od 1.800 znakova, odnosno predikat “manji od 1.800 znakova”. U stilističkome okviru referencije tekstovi obično egzemplificiraju nešto drugo, a ne broj svojih slova ili ideologiju (iako i to stilistici može biti zanimljivo). Tekst kao “stilistički predmet” egzemplificira samo one značajke koje su stilistički relevantne. Primjerice, on može oprimjeravati predikate “antitetičan”, “parceliziran”, “doslovan”, “nominalan” i sl. Dakle, tekst stilistički oprimjeruje samo ono što posjeduje i stilistički je relevantno, čega je on “stilistički uzorak”, te obrnuto – njegovi stilistički predikati njega denotiraju.

Stilske egzemplifikacije samo su dio egzemplifikacija teksta. One su određene stilističkom shemom koju primjenjujemo na tekst. To je analogno “situaciji” s krpicom. Neki komad tkanine u jednome sustavu, primjerice onome kojemu je do tkanina, može oprimjeravati neka obilježja (predikate) tkanine, a u drugome sustavu, kojemu je do oblika i veličine, oblik i veličinu keramičkih pločica. “Koja se svojstva simbola oprimjeruju ovisi o tome koji je osebujan sustav simboliziranja na djelu.” (JU 49) Goodman je upravo metaforički *potpis* istaknuo kao kriterij razlikovanja stilskih od svih drugih egzemplifikacija. Drugim riječima, stilske su značajke one kojima tekst metaforički referira na potpis autora, pravca i dr. No, “potpisni” predikat koji sažima, primjerice, stil kakvog autora obično uključuje više podređenih stilskih predikata. Tako bi se Slamnigov pjesnički stil – prema čitanju Krešimira Bagića u *Živim jezicima* – mogao okarakterizirati sljedećim predikatima: *semantički zgusnut*, *neologistički*, *stilizirano gramatički nepertinentan*, *citatan*, *aluzivan*, *imitativno suzvučan*, *poetski daltonističan*, *barokno raskošan* itd. Donekle nasuprot Goodmanu, iz Genetteove argumentacije proizlazilo bi da su upravo ovi “podređeni” predikati, koji se odnose na egzemplifikacije na nižim razinama od goodmanovskih “potpisnih”, naročito važni kod stilističkih čitanja. Genette će pritom isticati ne samo stilski karakter predikata kao što su “srednji”, “standardni” i “banalni” koji se odnose na egzemplifikacije stanovitog tipa sintakse ili vokabulara (prema Genetteu nema diskursa bez stila) nego i relativnu slobodu čitatelja u određivanju stilskih predikata (iako uz purizam u denotaciji koja se odnosi na autorsku intenciju).

Oprimjeravanje, dakle, nije tek puko posjedovanje, nego semiotički odnos, a tako je i sa stilskim egzemplifikacijama. One se *otkrivaju* “prekrivanjem” tekst(ov)a *stilistič-*

kom shemom, stilističkim *okvirom referencije*. Stilistika se koristi raznim načinima svjetotvorstva pri čitanjima: i sastavljanjem i rastavljanjem, i isticanjem i sređivanjem, i brisanjem i dopunjavanjem, pa čak i izobličavanjem.⁴ Svako primjenjivanje stanovite "stilističke rešetke" na tekst stoga je svojevrsno svjetotvorenje – no, koliko stvaranje, toliko i razumijevanje. "Prepoznavanje obrazaca uvelike je pitanje njihova izumljivanja i nametanja. Razumijevanje i stvaranje odvijaju se zajedno." (NS 27)

5. Redefiniranje izražajnosti

Kao poseban tip egzemplifikacije ovdje valja izdvojiti već spomenuto izražavanje. Goodman je, naime, potonje (koncept bismo mogli nazvati i *izražajnošću*) odredio kao metaforičko oprimjeravanje i tako ekspresivnost odredio posve neovisno o shvaćanjima izražavanja kakvoga subjektivnoga sadržaja, posebno emocija. Slika, dakle, zapravo referira na ono što izražava, primjerice na predikat "tužno", tj. na ono što posjeduje metaforički na temelju doslovnih svojstava ("sive boje"). (Stoga u obrnutoj relaciji predikat "tužna" denotira sliku metaforički – slika je "tužna".) Rasprava o Goodmanovim i Genetteovim pokušajima rekonceptualizacije izražajnosti svakako bi mogla pridonijeti discipliniranju uporaba ove riječi koja je zasigurno jedna od najfrekventnijih u diskursima o umjetnosti, a pogotovo u stilistici. Slično je i s njihovim pojmovima autoreferentnosti i kontraautoreferentnosti koji zazivaju jakobsonovsku poetsku funkciju, koji bi također u kontekstu stilističkih i književnoteorijskih rasprava mogle uputiti na nove smjerove istraživanja.

6. Granice stila i stilistike

Već je spomenuto da tekst, prema Genetteu, stilski egzemplificira i svojim fonetskim i grafičkim materijalom, ali i svojim načinima denotiranja (označavanja). Nastojeći biti još precizniji, Genette napominje: "Bilo bi korisnije smatrati kako su među 'tipičnim obilježjima koja omogućavaju svrstavanje djela u značajnu ukupnost' stilistička ona obilježja koja se više oslanjaju na osobine diskursa nego na osobine njegova predmeta." Ovome pridodaje i užu definiciju stila *kojom bi se razlikovala stilistika od tematike, a i stilska od ostalih komentatorskih obilježja, poput narativne tehnike, metričkih formi ili duljine poglavlja* (prema FID 103). Prema njoj stil se sužava na ona obilježja diskursa "koja se očituju na skali lingvističkih mikrostruktura, odnosno rečenice i njezinih elemenata, odnosno, kako to kaže Monroe Be[ar]dsley [...], na razinu *teksture*, a ne *strukture*" (FID 103).

Genette potom minuciozno komentira dana određenja, odnosno ograničenja stilističke nadležnosti, oprezno iscrtavajući granice kako štogod ne bi ostalo ispušteno ili "naprečac osvojeno". Prema njemu, interferencije stilistike s drugim disciplinama moguće su, no metričke i narativne forme on ne drži stilskim u strogome smislu. Slična iscrtavanja čini i Jean-Marie Schaeffer u svojem tekstu *Književna stilistika i njezin*

⁴ Navodimo Goodmanove procese uključene u svjetotvorstvo.

predmet, ističući kako je granica područja stilističkih činjenica naročito problematična na međurečeničnoj i makrodiskursnoj razini: “[I]ako se svi autori slažu u pogledu pertinentnosti doista lingvističkih (fonoloških, sintaktičkih i semantičkih) svojstava podrečenične i rečenične razine, isto ne vrijedi kada je riječ o određivanju eventualne granice prema gore [...]. Jedni u stil uključuju jezične činove, drugi u njega ubrajaju narativne strukture, a treći pak metričku organizaciju poetskih oblika itd.” (KS 119) Schaeffer, međutim, upućuje na jedan vrlo poticajan kriterij razgraničenja. Prihvaćajući manje ili više genetteovska “iscrtavanja”, on napominje da bi se stilističke od ostalih egzemplifikacija mogle razlučiti i na temelju kriterija nekih specifičnosti u *kognitivnim procesima*. “[P]ostoji mnoštvo činjenica diskurzivne i tekstualne konstrukcije u doslovnom smislu riječi – naprimjer, narativna ili dramska struktura – koje ne spadaju u egzemplifikaciju sustava jezika nego u općenitije kognitivne strukture (kao što, naprimjer, pokazuje činjenica da se kategorije naratologije ili tematske analize mogu primjenjivati i na vizualne i na verbalne iskaze).” (BS 132) Pa ipak, i tu, prema Schaefferu, postoje nužna preklapanja između stilistike s jedne i tekstualne analize, naratologije i versifikacije s druge strane, koje on, čini se, dopušta čak i u nešto većoj mjeri nego Genette.

7. Zaključak

Goodman se u svojim tekstovima ne bavi detaljnije razmatranjima koja smo upravo komentirali. Njegova zapažanja u vezi s nadležnošću stilistike uglavnom su apstraktna ili usputna i mahom upravljena prema određenju stila kao potpisa. Premda Genette stilske aspekte diskursa razlučuje na više tipova egzemplifikacija, on ipak nije sklon tome da spomenute egzemplifikacije ujedini isključivo u konceptima autorskih stilova, stilova škola, razdoblja i sl. Čini se, naime, da bi u tome ujedinjavanju moglo doći do zapostavljanja stilskih *detalja* i njihovih međusobnih odnosa te do pretjeranoga davanja prednosti tipičnome. Kada pri kraju članka *Stil i značenje* pomalo malodušno ustvrdi da njegov pokušaj rekonceptualizacije odgovara samo nekim tipovima analize stila, primjerice onome koji poduzima Proust u vezi s Flaubertom, te kada istakne stilističku praksu Lea Spitzera, koja bi prema njemu bila vjernija realnosti stila nego što su to teorijski izvodi koje je on poduzeo u svojem radu – moglo bi se kazati da Genette spomenutim argumentima zapravo više pogađa Goodmanovu teoriju nego vlastiti pothvat. Naime, valja primijetiti: Genetteovo istraživanje ne samo da je argumentirano razložilo kontinuitet stila, nego je i proširilo važnost goodmanovskog koncepta egzemplifikacije u vezi s određenjem stila. S jedne strane, egzemplifikacije kod francuskoga teoretičara imaju funkciju uključivanja teksta u raznovrsnije i brojnije klase nego što je to slučaj kod Goodmana, odnosno one mogu odgovarati raznoraznim uvriježenim i uvijek iznova nastajućim stilskim predikatima, koji su jednako važni za stilistiku kao i kategorije autorskoga stila ili stila razdoblja. S druge strane, njegove redefinicije uvriježenih stilskih kategorija imaju potencijal srediti konceptualno polje koje je dosad možda i suviše bilo upravljano intuicijama, a katkad i poluslijepim navikama stilističke prakse – i to vjerojatno čak u većoj mjeri od Goodmanovih teza.

Dok Goodman zastupa potpisnu definiciju stila objašnjavajući je vlastitim prepoznatljivim semiotičkim konceptima, Genette je više okrenut nastojanju da potonje iskoristi da bi o nekim uvriježenim stilističkim pojmovima progovorio na nov način i da bi uputio na kompleksnost stilskih aspekata kada se iz visine teorijskih teza spuštamo do konkretnih stilističkih analiza. U *Fikciji i dikciji*, knjizi koja je i najrelevantnija za teze iznesene u ovome radu, Genette raspravlja o stilu kao jednome od kriterija literarnosti, što već samo po sebi može objasniti njegovo udaljavanje od isključivosti shvaćanja stila kao potpisa. U estetička se razmatranja, međutim, francuski teoretičar pritom ne upušta. Slično tome, ni Goodman u *Statusu stila* neće uključiti mnogo od svojih poznatih estetičkih ideja. Čini se, međutim, da bi naročito plodan susret bio upravo onaj između ovdje komentiranih teza i Goodmanove “simptomatologije estetskoga”, čime bi goodmanovska semiotika i teorija stila mogle revitalizirati i danas ponešto demodirana, ali svakako još uvijek potrebna promišljanja veza literarnosti i stila.

Literatura

- Bagić, Krešimir, *Živi jezici*, Naklada MD, Zagreb, 1994.
- Compagnon, Antoine (DT), *Demon teorije*, AGM, Zagreb, 2007.
- Genette, Gérard (FID), *Fikcija i dikcija*, Ceres, Zagreb, 2002.
- Goodman, Nelson (JU), *Jezici umjetnosti*, Kruzak, Zagreb, 2002.
- Goodman, Nelson (NS), *Načini svjetotvorstva*, Disput, Zagreb, 2008.
- Jenny, Laurent (BS), “O književnom stilu”, u: *Bacite stil kroz vrata, vratit će se kroz prozor*, priredio Krešimir Bagić, Naklada MD, Zagreb, 2006., str. 135–148.
- Schaeffer, Jean-Marie (BS), “Književna stilistika i njezin predmet”, u: *Bacite stil kroz vrata, vratit će se kroz prozor*, priredio Krešimir Bagić, Naklada MD, Zagreb, 2006., str. 119–134.

SUMMARY

Nikola Koščak

STYLE AS EXEMPLIFICATIONAL ASPECT OF DISCOURSE

Goodman's semiotics and the theory of style are highly influential in contemporary conceptualizations of style and in defining the scope of literary stylistics, particularly in France. The key concept in that context is exemplification – a specific referential function. This paper presents a critical summary of Nelson Goodman's hypotheses as well as his successors', namely Gérard Genette.

Key words: *style; theory of style; Stylistics; exemplification*